

6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT¹⁵ to metoda zainspirowana koncepcją pola Kurta Lewina używana powszechnie w gospodarce do analizy strategicznej. Oparta jest na podziale wszystkich czynników wpływających na obecną i przyszłą pozycję organizacji na czynniki zewnętrzne i wewnętrzne negatywnie i pozytywnie oddziałujące na (w tym wypadku) rozwój polityki społecznej w gminie. Ze skrzyżowania tych podziałów powstają cztery kategorie, tj. szanse i zagrożenia zewnętrzne, słabe i mocne strony wewnętrzne badanego obszaru. Analiza SWOT jest ważnym elementem analizy zasobów gminy i podstawą do określenia priorytetów rozwoju. Opracowana została przez uczestników konsultacji społecznych, wykorzystane zostały również wyniki badania ankietowego.

CZYNNIKI WEWNĘTRZNE

Wewnętrzne pozytywne - mocne strony, czyli atuty gminy. Mocne strony, to walory gminy, które w pozytywny sposób ją wyróżniają.

Mocne strony (siły)

1. Przedszkole samorządowe
2. Pedagog szkolny obsługujący 3 szkoły, 1 gimnazjum i przedszkole
3. Kawiarenka internetowa bezpłatna, 6 stanowisk komputerowych
4. Młodzieżowe Kluby Sportowe, 3 kluby dyscyplina - piłka nożna + 2 kluby partnerskie z innymi gminami, ale siedziby klubów nie są na terenie Gminy Wiśniowa
5. Usługi opiekuńcze i wspomagające w życiu codziennym dla osób niepełnosprawnych i osób starszych, świadczone przez Polski Komitet Pomocy Społecznej – instytucja wynajęta i finansowana ze środków budżetowych
6. Warsztaty terapii zajęciowej dla osób niepełnosprawnych umysłowo i fizycznie, pełnoletnich, 30 podopiecznych
7. Kwalifikacje osób prowadzących warsztaty terapii zajęciowej
8. Dowóz uczniów do ośrodków szkolno-wychowawczych z terenu całej gminy

¹⁵ Nazwa techniki pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

[zasoby gminy] **Strengths**- silne strony, atuty, **Weaknesses** - wady, słabe strony,
[otoczenie gminy] **Opportunities** - okazje, możliwości, szanse, **Threats** - trudności, zagrożenia.

9. Nieskażone środowisko naturalne
10. Rezerwat przyrody „Herby”
11. Dobra znajomość pracowników GOPS problemów środowiska lokalnego (stały kontakt i współpraca)
12. Mała przestępczość na terenie gminy – poniżej średniej wojewódzkiej
13. System stypendialny – program rządowy
14. Wykształcona kadra pedagogiczna, mała rotacja kadry pedagogicznej
15. Gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne (3 sztuki ekologicznych)
16. Ochotnicze Straże Pożarne na terenie każdego sołectwa
17. Koła Gospodyń Wiejskich na terenie każdego sołectwa
18. Zaangażowanie młodzieży w problemy środowiska
19. Stworzenie warunków rozwoju i integracji ze środowiskiem lokalnym dla osób niepełnosprawnych
20. Działalność Zakładu Terapii Zajęciowej Caritas w Różance
21. Wspomaganie działalności Klubu Seniora w Niewodnej – klub funkcjonuje przy parafii i finansowo wspierany jest przez władze gminy, ale z oferty korzystają tylko mieszkańcy Niewodnej
22. Działalność kawiarenki internetowej w Gminnym Ośrodku Kultury – szkolenia dla dorosłych
23. Adaptacja budynków po byłych szkołach na mieszkania socjalne
24. Wykorzystanie kompleksu Pałacowo – Parkowego na Centrum Kulturalno – Rekreacyjno – Opiekuńcze (obecnie jest to własność Starostwa)
25. Wspieranie działań Kół Gospodyń Wiejskich, Ochotniczych Straży Pożarnych oraz Klubów Sportowych
26. Umożliwienie dokształcania osobom zajmującym się pomocą społeczną – bezpłatne szkolenia
27. Pomoc sąsiedzka w sytuacjach klęsk żywiołowych
28. Działalność organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej w szczególności Caritas
29. Rozwój i budowa świetlic wiejskich dla młodzieży oraz sal gimnastycznych
30. Wzmocnienie opieki socjologiczno – psychologicznej na terenie gminy

Słabe strony (słabości)

Wewnętrzne negatywne - słabe strony. Słabe strony, to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji.

1. Brak ośrodków wsparcia dla osób starszych DPS, Dzienny Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Wsparcia Dziennego, POW
2. Brak systemowego rozwiązania usług opiekuńczych – wynajęta jest organizacja pozarządowa
3. Brak nieodpłatnej opieki przedszkolnej
4. Mocno ograniczony dostęp do Internetu dla mieszkańców, łącze radiowe, 3 szkoły łącze modemowe, utrudnieniem w połączeniu jest ukształtowanie terenu
5. Brak zorganizowanego doradztwa zawodowego dla młodzieży i dorosłych
6. Brak doradztwa dla pracodawców
7. Emigracja młodzieży
8. Brak dostatecznych do poziomu wykształcenia w gminie ofert pracy
9. Słaba infrastruktura gospodarcza (mało zakładów pracy).
10. Brak budownictwa i mieszkań socjalnych
11. Słabnące zaangażowanie rodziców w wychowanie dzieci
12. Sieroctwo społeczne
13. Dziedziczenie biedy
14. Bezrobocie
15. Alkoholizm, przemoc w rodzinach
16. Opieka zdrowotna – brak specjalistów
17. Brak placów zabaw dla dzieci

CZYNNIKI ZEWNĘTRZNE

Zewnętrzne pozytywne - szanse. Szanse to zjawiska i tendencje w otoczeniu, które gdy odpowiednio wykorzystamy staną się impulsem rozwoju oraz osłabią zagrożenia.

Mocne strony (szanse)

1. Otwarcie rynków UE.
2. Wykorzystanie efektów globalizacji dla rozwoju rynku usług.

3. Wzrost popytu na polskie produkty rolne na Jednolitym Rynku Europejskim.
4. Rosnąca otwartość gospodarki, coraz mocniejsze powiązania z UE.
5. Przyspieszenie modernizacji gospodarki poprzez usprawnienia i promocję transferu nowoczesnych technik i technologii.
6. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na realizację programów z zakresu polityki społecznej – środki Unii Europejskiej, środki rządowe, inne.
7. Decentralizacja finansów publicznych, co może spowodować skierowanie większych środków finansowych na realizację polityki społecznej.
8. Rozwój technologii ułatwiających przepływ informacji – Internet, telefonia komórkowa, etc.), upowszechnienie na terenach wiejskich.
9. Rosnący poziom wykształcenia młodzieży i kadr zarządzających.
10. Możliwość współpracy z organizacjami pożytku publicznego, rosnące znaczenie wolontariatu.
11. Tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy – aktywizacja bezrobotnych.
12. Wzrost kwalifikacji młodych / poradnictwo zawodowe dla młodzieży, szkolenia.
13. Rozwój rzemiosła artystycznego w gminie w szczególności wykonywanego przez młodzież i osoby starsze.
14. Rozwój agroturystyki i gospodarstw ekologicznych.
15. Rozwijanie życia kulturalnego społeczności.
16. Wspieranie i rozwijanie działalności organizacji pozarządowych.
17. Tworzenie nowych miejsc w celu zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży.
18. Aktywizacja kobiet w obszarze społeczno-gospodarczym.
19. Wykorzystywanie walorów naturalnych gminy.
20. Zachęcanie przedsiębiorców do inwestowania na terenie gminy.
21. Rozwój nowych gałęzi produkcji w rolnictwie np.: zielarstwo.
22. Tworzenie właściwych warunków do wykorzystania aktywności społecznej.
23. Liczne oferty nauki i pracy za granicą.
24. Jednolitość kulturowa społeczeństwa polskiego, ugruntowana historycznie.
25. Zwiększające się zapotrzebowanie na wypoczynek na wsi.
26. Rozwój agroturystyki.
27. Powstanie zakładów pracy dających zatrudnienie miejscowej ludności.
28. Korzystne warunki rozwoju dla rolnictwa ekologicznego.

Słabe strony (zagrożenia)

Zewnętrzne negatywne - zagrożenia. Zagrożenia to wszystkie czynniki zewnętrzne, które są postrzegane jako bariery dla rozwoju, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń ma destrukcyjny wpływ na rozwój organizacji gminy lub powodzenie inwestycji. Jednocześnie nie pozwala na pełne wykorzystanie szans i mocnych stron.

1. Niespójność przepisów prawa i trudności w jego interpretacji.
2. Bezrobocie na terenie gminy – aktywizacja mieszkańców poprzez prace na rzecz gminy, szkolenia itp.
3. Brak miejsc spotkań we wsiach dla młodzieży (kluby, świetlice, sale gimnastyczne, kawiarnie, kawiarenki internetowe).
4. Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych.
5. Brak lokali socjalnych.
6. Wzrost alkoholizmu wśród młodzieży.
7. Trudny dostęp do poradni psychologicznych, pedagogicznych.
8. Nie zagwarantowanie bezpieczeństwa publicznego w gminie (budowa chodników, trasy rowerowe, zabezpieczenie przejazdów kolejowych).
9. „Nic się nie opłaca robić” – zły przykład dla młodzieży, uzależnienie od pomocy społecznej.
10. Dziedziczenie biedy.
11. Mała ilość zakładów pracy.
12. Spadek liczby urodzeń (migracje).
13. Brak prac społeczno – użytecznych i zaangażowania mieszkańców.
14. Znikome doświadczenie w pozyskiwaniu środków z UE.
15. Niekorzystne tendencje demograficzne – starzenie się społeczeństwa – wzrost problemów związanych z polityką społeczną.
16. Niewystarczające środki finansowe przeznaczane w kraju na zadania z zakresu polityki społecznej i edukacyjnej, przy jednocześnie rosnącej skali potrzeb.
17. Wysoki poziom bezrobocia w Polsce powodujący coraz silniejsze ubożenie i rozwarstwienie społeczeństwa – wzrost wydatków na pomoc społeczną.
18. Występowanie zjawiska przejmowania negatywnych wzorów i dziedziczenia biedy.
19. Brak miejsc pracy dla ludzi powyżej 45 roku życia.

20. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych.
21. Wysoki odsetek ludzi młodych, wykształconych wyjeżdżających za granicę.
22. Ustawodawstwo utrudniające powstawanie i rozwój podmiotów gospodarczych.
23. Brak przekształceń struktury społeczno-gospodarczej dla polepszenia konkurencyjności regionów, szczególnie na obszarach najbiedniejszych.
24. Brak możliwości dywersyfikacji zatrudnienia osób odchodzących z rolnictwa.
25. Polityka społeczna skierowana na „rozdawnictwo” a nie na pomoc w zmianie sytuacji życiowej – uzależnienie od pomocy społecznej.
26. Negatywny wpływ mediów na dzieci i młodzież.
27. Niedostateczne wsparcie państwa dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego.
28. Kryzys wartości rodzinnych, patriotycznych i religijnych – relatywizm moralny.
29. „Ucieczka” młodzieży, brak wykształconych ludzi, płatna nauka.
30. Bezrobocie; brak perspektyw rozwoju dla młodzieży.
31. Brak przedszkoli.
32. Zanik rolnictwa.
33. Brak inwestorów.
34. Słabe wykorzystanie środków z UE.
35. Brak większych inicjatyw społecznych.
36. Ograniczony dostęp do Internetu.
37. Niewystarczający poziom aktywności społeczeństwa.
38. Brak tradycji edukacyjnych, nawyku uczenia się przez całe życie oraz korzystania z dóbr kultury.
30. Wzrastające bezrobocie (brak nowych zakładów pracy, brak działań aktywizujących bezrobotnych, brak chęci do pracy).
39. Patologie: alkoholizm, przemoc, narkomania.
40. Bierność, apatia wśród bezrobotnych.
41. Większy nacisk kładziony na pozyskiwanie środków z UE na infrastrukturę a nie na zasoby ludzkie.
42. Zatrudnianie w szarej strefie.
43. Słaby dostęp do specjalistycznej opieki medycznej.

44. Zła sytuacja ekonomiczna w rodzinach rolników (dominują drobne gospodarstwa i jest mała opłacalność produkcji rolnej).
45. Duża i zwiększająca się ilość mieszkańców bez możliwości uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych.
46. Wzrastająca liczba osób starych wymagających opieki.

Analiza potencjału dialogu i partnerstwa

W przewycięzaniu lokalnych problemów społecznych w gminie

W czasie pierwszego spotkania konsultacyjnego w gminie Wiśniowa obecni przedstawiciele instytucji i organizacji lokalnych wypełnili ankietę, której analiza pozwala na ocenę potencjału dialogu i partnerstwa w przewycięzaniu lokalnych problemów społecznych w gminie Wiśniowa.

1. Wymianę informacji koniecznych do rozwiązywania problemów mieszkańców pomiędzy instytucjami/stowarzyszeniami w gminie najbardziej utrudnia....
 - W odpowiedziach najczęściej wskazywany był brak informacji, wiedzy na temat problemów społecznych w Gminie. Brak zainteresowania mieszkańców Gminy dla podejmowanych inicjatyw, problemy związane z komunikacją (przepływem informacji) między instytucjami rzutujące na słabą współpracę. Wskazywany był również brak powszechnego dostępu do Internetu.
2. Na pomoc materialną konieczną do rozwiązywania problemów mieszkańców gminy najbardziej mogą liczyć ze strony....., a najmniej ze strony...
 - Większość przedstawicieli lokalnych instytucji wskazuje na Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Wielu przedstawicieli lokalnych środowisk uważa, że może także liczyć na Urząd i Radę Gminy i tyle samo jest zdania, że właśnie na te instytucje może liczyć najmniej. Podobnie podzielone głosy, w zbliżonych proporcjach tak negatywnie, jak i pozytywnie wymienia: państwo, rząd, stowarzyszenia OSP, Caritas i kościoł.

3. Na bezpośrednią fizyczną pomoc w rozwiązywaniu problemów mieszkańców gminy najbardziej mogą liczyć ze strony..., a najmniej ze strony....

– Na bezpośrednią fizyczną pomoc mieszkańcy gminy mogą liczyć – zdaniem lokalnych liderów – na: pomoc społeczną, policję, rodzinę, sąsiadów, znajomych, organizacji społecznych i urzędu gminy. Wśród instytucji na które najmniej można liczyć, najczęściej wymieniany był Urząd Gminy, Caritas, policja i sąsiedzi.

4. Chciałabym/chciałbym, aby częściej dochodziło do współpracy pomiędzy instytucją/organizacją, którą reprezentuję, czyli..., a ...

– Reprezentanci gminy, sołectw, OSP, stowarzyszeń, samorządu, pomocy społecznej, wskazywali na potrzebę współpracy najczęściej ze szkołą, urzędem gminy, samorządem lokalnym, przedsiębiorcami, stowarzyszeniami.

5. Chciałabym/chciałbym, aby rzadziej dochodziło do współpracy pomiędzy instytucją/organizacją, którą reprezentuję, czyli..., a ...

– Wśród 14 ankiet niechęć do współpracy międzyinstytucjonalnej wyrażona była w dwóch przypadkach dotyczyła PCPR i Poradni Psychologiczno-pedagogicznej a Urzędem Gminy, i w dwóch przypadkach: policji i szkoły.

6. Najlepiej oceniam te akcje, działania, które wspólnie realizowali...

– Najlepiej oceniane były wspólne akcje, działania realizowane przez:

- GOPS, Caritas
- Sołectwo, Gmina, OSP
- OSP, KGW
- Dom Kultury, Samorząd, organizacje pozarządowe, mieszkańcy wsi
- OSP, przedsiębiorcy, Gmina, młodzież i społeczność gminy

7. Najważniejsze dla dobrej współpracy różnych organizacji/instytucji/stowarzyszeń jest...

– Zdaniem przedstawicieli lokalnych instytucji dla dobrej współpracy najważniejsze jest:

- Wspólny dialog, zaufanie, dobra wola
- Wzajemne porozumienie i zrozumienie, wspólne pomysły i działanie
- Finanse
- Wspólna strategia działania

8. W dobrej współpracy pomiędzy różnymi instytucjami/organizacjami/stowarzyszeniami, które na terenie gminy zajmują się problemami społecznymi mieszkańców najbardziej przeszkadza...

– Wiele przeszkód stoi na drodze dobrej współpracy np.:

- Niechęć, brak zainteresowania większości mieszkańców gminy sprawami społecznymi
- Panujące stereotypy
- Niska świadomość społeczna
- Ubóstwo
- Brak rozwiązań ustawowych
- Brak chęci zrozumienia problemów

Wnioski

Polska w ostatnich latach notuje dramatycznie niski poziom zaufania (ostatnie miejsce w UE), co owocuje bardzo niskim poziomem współpracy, tak między jednostkami jak i instytucjami tworząc: trudności ze stworzeniem naszej współczesnej tożsamości, trudności ze stworzeniem wspólnoty narodowej (lokalnej) i obywatelskiej, trudności ze stworzeniem własnej drogi modernizacji i rozwoju. Odpowiedzi w ankiecie ukazują wprost liczne bariery w tworzeniu lokalnego partnerstwa złożonego z wielu podmiotów działających w bliskich lub tych samych problemowych obszarach¹⁶. Postulatem, zatem pierwszej ważności, kierowanym

¹⁶ Warunkiem rozwoju jest stan subtelnej, miękkiej tkanki społecznej: sieci więzi moralnych łączących po pierwsze obywateli wzajemnie ze sobą, po drugie obywateli ze swoimi wybranymi reprezentantami, i po trzecie – reprezentantów, czyli ich organizacje, partie polityczne między sobą

do wszystkich instytucji gminy i społeczności, jest wypracowanie modelu partycypacyjnego. Nie rozwiąże on problemów gminy, pozwoli jednak w dłuższej perspektywie na wyzwolenie aktywności wielu grup interesu, zbudowanie procedur decyzyjnych, poprawę komunikacji społecznej a także podwyższenie stopnia identyfikacji ze zbiorowością. Akceptacja wspólnie przyjętych rozwiązań przyczyni się do odpowiedzialności za wyniki, pozwoli także na korektę projektów w trakcie ich realizacji¹⁷.

7. PROGNOZA ROZWOJU USŁUG POMOCY SPOŁECZNEJ

Według futurologów prognoza oznacza wskazywanie na możliwe i prawdopodobne warianty zdarzeń. Najczęściej stosowana jest metoda ekstrapolacji, czyli rzutowania w przyszłość współczesnych procesów czy zjawisk społecznych.

Przyszłości nie można przewidzieć, można natomiast wskazać na trendy, czyli rzutować zachowania społeczne (które, utrwaliły się w ostatnich latach) w przyszłość, zakładając trafność prognozy od stabilności warunków, w których będzie się ona realizować. W prognozach bierze się również pod uwagę potencjalne skutki decyzji politycznych lub administracyjnych, które mogą wpłynąć na życie społeczne w przyszłości. Stąd wariantów prognoz jest tym więcej im dalej sięgamy w przyszłość. Te warianty, tendencje, brane są pod uwagę przy opracowaniu strategii, czyli zaplanowanych działań w oparciu o to, czym dysponujemy dzisiaj. Strategia musi być stale korygowana, ponieważ nie zawsze zamierzenia są realizowane zgodnie z oczekiwaniami. Podstawą jest jednak dążenie do osiągnięcia założonych celów. Skuteczna realizacja zaplanowanych działań daje zwrotnie podstawy do następnych wizji dnia jutrzejszego.¹⁸

Do końca lat 80. (zgodnie z Traktatem Rzymskim) kwestie socjalne i służby społeczne, nie były dziedziną wchodzącą w zakres kompetencji i odpowiedzialności Unii Europejskiej, pozostając domeną państw narodowych. W latach 90. rozpoczął się proces europeizacji polityki społecznej, decydujące znaczenie miało przyjęcie Traktatu

¹⁷ PPWOW, *Podręcznik realizacji programu integracji społecznej*, Warszawa listopad 2007 s. 71.

¹⁸ Skuza Z, *Kielecka bieda*, Akademia Świętokrzyska, MOPR Kielce, 2005, s. 34

Amsterdamskiego¹⁹ (1997) oraz nowelizacja Europejskiej Karty Społecznej²⁰ (1996).

Praktyczne powody zainteresowania pomocą społeczną w UE wynikają z faktu członkostwa Polski i przewidywanego rozwoju transgranicznych działań służb społecznych, jako części wolnego przepływu usług, pracy i kapitału. To stwarza szerszą perspektywę na rozwiązywanie problemów społecznych: starzenia się społeczeństwa i rosnący popyt na usługi opiekuńcze, problem bezrobocia, pauperyzacji i wykluczenia społecznego, przekładając się bezpośrednio na przyszłą lokalną politykę społeczną – w naszym przypadku na wieś podkarpacką.

Stoimy przed faktem osłabienia naturalnych systemów wsparcia (rodziny, sąsiedztwa) oraz tradycyjnego państwa opiekuńczego - polityki konkurencyjności i deregulacji w ubezpieczeniach wpływająca na finansowanie, zyski i straty dostawców usług socjalnych. Wpisując się w strategię zrównoważonego rozwoju UE, nową rolą służb społecznych jest ich udział w strategii zrównoważonego rozwoju społecznego poprzez:

- walkę z biedą
- promocję zatrudnienia
- zwalczanie wszelkich form dyskryminacji
- rozwój społeczeństwa obywatelskiego
- partnerstwo i upodmiotowienie klientów

Wydatki na świadczenia rodzinne i pomoc społeczną są prognozowane według zasad przyjętych w ustawie o świadczeniach rodzinnych z 28 listopada 2003 oraz ustawie o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r.

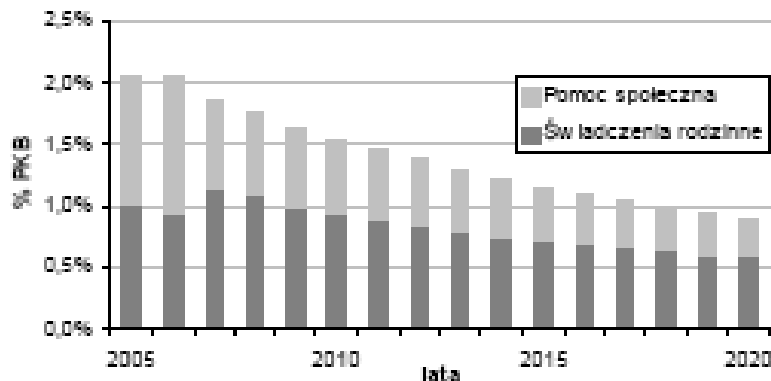
Według prognozy, wysokość wydatków na świadczenia rodzinne oraz pomoc społeczną w relacji do PKB spadną dwukrotnie – z obecnego poziomu 2% PKB do poniżej 1% PKB. Przy czym, relatywnie największy spadek będzie odnotowany w przypadku świadczeń z pomocy społecznej.

¹⁹ Traktat Amsterdamski (artykuł 137) Zasada subsydiarności - kraje członkowskie pozostają głównymi aktorami w sferze pomocy społecznej, ale podporządkowują się prawu i nadzorowi UE. Utworzono Komisję Europejską, której rolą jest m.in. monitoring służb społecznych w krajach członkowskich

²⁰ Europejska Karta Społeczna (art. 14) zobowiązuje kraje członkowskie do stworzenia sieci służb opieki społecznej dla pomocy w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z dostosowaniem się do środowiska społecznego:

- opieka dla wszystkich grup narażonych na najwyższe ryzyko
- efektywny dostęp do usług opieki społecznej
- odpowiednie zasoby opieki społecznej
- zachęta do uczestnictwa w ustanawianiu i utrzymaniu służb opieki społecznej poprzez wsparcie organizacji dobroczynnych, osób fizycznych i organizacji świadczących usługi socjalne

Wykres 35. Projekcja budżetu na lata 2005-2020 w zakresie wydatków społecznych.

Źródło: Obliczenia MPS na podstawie Modelu Budżetu Polityki Społecznej IBnGR²¹

8. PRZYSZŁOŚĆ WSI POLSKIEJ

Zbyt wiele osób długotrwale bezrobotnych i wspieranych przez pomoc społeczną w gminie Wiśniowa stwarza problem, z którym wiąże się z koniecznością aktywizacji zawodowej i stworzenia dużej ilości miejsc pracy w najbliższych latach realizacji strategii. Gmina dysponuje relatywnie dużym potencjałem budynków mieszkalnych i rolniczo-produkcyjnych. Ten potencjał jest możliwy do wykorzystania dla różnych form aktywności gospodarczej. Może stanowić czynnik przyciągający kapitał. Skierowanie uwagi na rozwój agroturystyki wydaje się tu właściwym postulatem, to atut, który nie może nie być niewykorzystany. Stwarzanie w tej sytuacji odpowiednich zachęt jest obowiązkiem przede wszystkim regionalnych i lokalnych władz samorządowych, które winny starać się dobrze „sprzedać” istniejące zasoby infrastrukturalne na swoim terenie.

Wskazać można na cztery obszary warunkujące strategię rozwoju terenów wiejskich w Polsce. Stanowią je:

²¹ Narodowy Plan Rozwoju 2007-2013 Prognozy, s. 108, Warszawa 2004, Projekcja wydatków społecznych w latach 2004-2020, opracowana w oparciu o Model Budżetu Polityki Społecznej. Projekcja oparta jest o aktualizację modelu z 2004r. i została przygotowana w Departamencie Analiz Ekonomicznych i Prognoz Ministerstwa Polityki Społecznej.

- a) strategia rozwoju gospodarki narodowej, systemu społeczno-gospodarczego i organizacji życia społeczeństwa polskiego;
- b) strategia „alokacji” polskiej gospodarki narodowej, rolnictwa polskiego w systemie światowej gospodarki, światowego systemu rolnictwa;
- c) strategia rozwoju rolnictwa jako działu gospodarki narodowej, rolnictwa, które w istotnym stopniu rozstrzygnie o rozwoju gospodarki narodowej i jej miejscu w gospodarce światowej;
- d) strategia funkcjonowania gospodarstwa rolnego, wiejskiej społeczności lokalnej, regionu rolniczego²².

Nas oczywiście najbardziej interesuje czwarty obszar, ale w dobie globalizacji (kompresji czasu i przestrzeni) nie można zapominać (w obszarze drugim), o strategii działania wielkich ponadnarodowych korporacji, funkcjonowania międzynarodowych organizmów politycznych oraz pojawienia się centrów i peryferii w światowym rozwoju społeczno-gospodarczym.

Z kolei w obszarze trzecim interesujące są społeczne reakcje na politykę wobec wsi i rolnictwa, przeobrażenia struktur własności czy zmiany w wykorzystaniu siły roboczej. Wreszcie w obszarze czwartym zwracają uwagę strategię działania poszczególnych podmiotów gospodarczych, ich bezpośrednie społeczne zaplecze oraz infrastruktura charakteryzująca społeczność lokalną. Z tego zestawu wybieramy jedno, rodzinne prywatne rolnictwo dominujące w gminie Wiśniowa.

Mimo głoszenia od 16 lat przez liderów organizacji rolniczych niezmiennych poglądów, że zniszczenie drobnej rodzinnej gospodarki rolnej, które nie udało się – przynajmniej w Polsce – komunistom, może stać się udziałem zwolenników gospodarki rynkowej i liberalnej polityki ekonomicznej, gospodarstwa te wciąż trwają. Według koncepcji Czajanova²³ gospodarka małych gospodarstw wcale nie jest skazana na marginalizację w systemie kapitalistycznym ani w bliższej, ani w dalszej perspektywie. Wręcz przeciwnie, z racji swojej niepowtarzalnej logiki jest zdolna do aktywnego trwania i koegzystencji z kapitalistycznymi formami zarówno w rolnictwie, jak i innych działach gospodarki. Otóż produkcja rolna w dużej mierze (mimo postępu technologicznego) pozostaje uzależniona od przyrody, wymaga, zatem zamrożenia kapitału na długi czas, zwiększając jednocześnie ryzyko związane nietrwałością produktów rolnych. Można stwierdzić, że inwazja kapitalistycznych przedsiębiorstw jest relatywnie

²² Gorlach K, Seręga Z. *Wieś polska w procesie transformacji ustrojowej*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1993, s.12.

²³ op. cit. s. 16

nieopłacalna. Właściciele małych gospodarstw rolnych traktują swoje gospodarstwa nie jak dochodowe przedsiębiorstwa, ale jako własność rodzinną, umożliwiającą kontynuację tradycji minionych pokoleń, dającą poczucie bycia na swoim. Niemniej jednak idea niezależności jest prawdziwa jedynie w niewielkim odsetku gospodarstw. Utrata niezależności dokonuje się w wyniku zadłużenia gospodarstw w bankach, wchodzenia z przedstawicielami agrobiznesu w system kontraktacyjny itp.

Kończąc tą krótką charakterystykę indywidualnych gospodarstw rolnych, zauważmy, że choć gospodarstwa rodzinne stanowią elastyczny i zdolny do funkcjonowania element wśród konkurujących form produkcji, to jedynie wielkie gospodarstwa produkcyjne, dysponujące olbrzymim kapitałem są w stanie sprostać wymogom współczesnego, niesłuchanie kosztownego wyścigu technologicznego. Pojawiają się dwie odmienne wizje państwa, z jednej strony państwa opiekuńczego chroniącego drobnych rolników poprzez systemy preferencyjnych kredytów, cen minimalnych, dopłat unijnych czy powstrzymywania importu żywności; z drugiej strony zaś – o państwie przyzwalającym na nieskrępowaną konkurencję rynkową, która w dłuższej perspektywie może okazać się zabójcza dla relatywnie niewielkich gospodarstw rodzinnych. W efekcie precyzyjna odpowiedź na pytanie o przyszłość małych gospodarstw rodzinnych nie jest możliwa.

Wśród wielu opcji rozwoju wsi polskiej wymieńmy trzy podstawowe²⁴.

- Pierwsza z nich to **farmeryzacja** polskiego rolnictwa. Zasadniczy rys tej strategii polega na działaniach części producentów rolnych wykorzystujących wszelkie rodzaje sił adaptacyjnych; zdolności do wykorzystania posiadanego potencjału produkcyjnego przy pełnej świadomości rynkowych reguł gry, maksymalnym wykorzystaniu wszelkich dopłat i subwencji. Eliminacja znacznej liczby gospodarstw mniejszych, bardziej tradycyjnych, powoduje procesy koncentracji ziemi (a z pewnością ich drogę dzierżawną) na rzecz gospodarstw farmerskich, przy założeniu zachowania istotnych dla rolników norm prawnych, obyczajowych. Strategia oznacza bardziej umiejętność ograniczania konsumpcji na rzecz produkcji aniżeli skłonność do minimalizacji poziomu zaspokajanych potrzeb w imię utrzymania gospodarstwa. W strategii tej odpowiedzią na wymogi gry rynkowej i ekonomiczne naciski musi być intensyfikacja nakładów pracy, jednak nie w postaci prostej pracy fizycznej wywołującej oczywiste stany niezadowolenia z jej

²⁴ op. cit. s. 22 -26

- uciążliwości, ale pracy koncepcyjnej, w której przeważają elementy ekonomicznej kalkulacji, skłonność do ryzyka oraz szersze i aktywne otwarcie się na wpływy otoczenia zewnętrznego (uwarunkowania regionalne i lokalne). Realizacja tej strategii musi wymagać poszukiwania nowych form integracji z instytucjami ponadlokalnymi, zarówno produkcyjnymi jak i handlowymi. Z tego m.in. względu strategia farmeryzacji wymagać będzie oparcia takich form na schemacie działalności zrzeszeniowej. Rodzinne gospodarstwa rolne, wykorzystując szanse powiększania czynników wytwórczych (duży areał ziemi uprawnej, wysoki stopień mechanizacji, znaczny udział kapitału uzyskany w systemie kredytowym, elastyczność w wykorzystaniu pracy własnej i pracy najemnej) będą stanowiły rzeczywiste ramy do realizacji „ducha przedsiębiorczości”, ich podstawowym celem będzie zarówno wzrost efektywności gospodarowania, jak i wzrost produkcji.
- Druga opcja to „**skansenizacja**” polskiego rolnictwa rodzinnego. Podstawowym celem tej strategii jest obrona dotychczasowego posiadania, a wśród pewnej części gospodarstw rolnych – nawet za wszelką cenę, bez oglądania się na wymogi ekonomicznej racjonalności. Swoista forma rytualizacji charakterystyczna dla tych gospodarstw (np. ojciec siał zboże, to i ja będę siał) jest podporządkowana myśleniu w kategoriach „ducha przetrwania”. U podstaw działania zaznacza się silna orientacja na wartości nieekonomiczne. Wzrastające poczucie uzależnienia będzie kształtowało mocno artykułowaną potrzebę interwencji państwa za wszelką cenę i w odniesieniu do wszystkich, za pomocą szerokiego asortymentu środków (tanie kredyty, umorzenie zadłużenia, utrzymanie cen preferencyjnych, opieka socjalna, itp.) Ograniczenie źródeł dochodów rolniczych może być rekompensowane poszukiwaniem zatrudnienia w sektorze pozarolniczym. Jednak wobec trudności z zagospodarowaniem wolnej siły roboczej oraz znaczącej siły oddziaływania „ducha przetrwania”, strategię taką charakteryzować będzie tradycyjne pojęcie pracowitości, opartej na wysiłku fizycznym i niechętnym stosunku do nierolniczego wykorzystywania poszczególnych czynników wytwórczych. Opcja „skansenizacji” u podstaw, której leżeć będzie wiara w istnienie „sił adaptacyjnych” (w tym wiara w opatrność boską), utrwali w bliższej, a w dalszej perspektywie ograniczy poziom wytwórczy wielu gospodarstw rodzinnych. W efekcie doprowadzi do rezygnacji z takiej formy aktywności zawodowej i likwidacji części gospodarstw bądź – kreując postawy przetrwania – wzmocni naturalne i stagnacyjne formy produkcji.

- Opcja trzecia to próba podejmowania wyzwań konsumentów i **wyбір drogi budowania rodzinnego rolnictwa ekologicznego**. Opcja ta wymagałaby, zwłaszcza w najbliższej perspektywie czasowej, podejmowania działań zwiększających dostęp do informacji o zasadach funkcjonowania takich gospodarstw, wiedzy o wymogach reżimu technologicznego i stosowania odmiennych technik produkcji²⁵. Wymagałaby przełamania obaw przed wprowadzeniem zasadniczych innowacji, czy rzeczywiście można sprostać wysokim wymaganiom, co do jakości produktu, a także niejasności co do ostatecznych rezultatów finansowych takiego przedsięwzięcia. Zwiększone ryzyko i koszty pracy w podjęciu produkcji z zachowaniem walorów naturalnych musi być podporządkowane myśleniu w kategoriach „ducha przedsiębiorczości”. Niewielkie gospodarstwa byłyby w stanie wytwarzać produkty wysokiej jakości stanowiące konkurencję dla masowej i standardowej produkcji. Ta strategia wymaga porzucenia dotychczasowych standardów gospodarowania i istotnej reorientacji wzorów postępowania. Wymogi rodzinnego gospodarstwa ekologicznego prowadzą do funkcjonalnego wykorzystania niektórych właściwości gospodarki rodzinnej, w szczególności zasobów siły roboczej, a odmienność kryteriów oceny efektywności gospodarowania (parametry jakości, a nie ilości) utrwaląc winny postawy odpowiedzialności, zasad moralnych i etyki pracy. Opcja ta pozwalałaby nie tylko na uniknięcie masowego zjawiska bezrobocia na wsi oraz związanych z tym napięć społecznych, ale przede wszystkim na uniknięcie tego poziomu industrializacji i komercjalizacji, jaki cechuje rolnictwo krajów zachodnich. Można tę wersję rozwoju nazwać jako swoistą koncepcję „trzeciej drogi”

W perspektywie najbliższych siedmiu lat realizowania strategii dla gminy Wiśniowa, pewnie będziemy mieli do czynienia z wieloma wymienionymi wariantami. To, który ze scenariuszy bardziej będzie realizowany w gminie, zależeć będzie od wielu czynników, wśród których istotną rolę odegrają nie tylko obiektywne, ekonomiczne uwarunkowania i możliwości, jak decyzje polityczne, ale także wola samych mieszkańców gminy i ich rodzin. Odzwierciedli się ona nie tylko w najbliższych wyborach samorządowych, ale przede wszystkim w codziennych czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstw. Tym

²⁵ Polska posiada duże tradycje rolnictwa ekologicznego, niestety niemal zapomniane. Chodzi tu szczególnie o pionierskie prace nad kompostami i próchnicą prof. S. Niklewskiego z lat 1928 – 1933, czy też praktyczne wprowadzenie rolnictwa ekologicznego (biodynamicznego) przez S. Karłowskiego w Szelejowie już w latach trzydziestych 20. wieku.

niemniej, następna część dotycząca już budowy strategii dla gminy Wiśniowa zawierać będzie zarysowane teraz, trzy potencjalne scenariusze rozwoju.

Od polityki społecznej prowadzonej przez samorząd w gminie Wiśniowa zależeć będzie tempo rozwoju. To czy osoby znaczące w gminie, zarówno od strony formalnej jak i nie formalnej, będą w stanie zaktywizować lokalną społeczność w kierunku podnoszenia kwalifikacji lub zmiany, od tego współcześnie w dobie społeczeństwa opartego na wiedzy zależeć będzie przyszłość gminy. Podkreślić należy, że to ludzie tworzą rzeczywistość społeczną i zwłaszcza dzisiaj i jutro, o tym jak będzie ona wyglądać, decydować będzie kapitał ludzki - wiedza i kwalifikacje.

Byłoby nadmiernym uproszczeniem traktować rozwój gminy Wiśniowa jedynie pod względem jej agrarności. Z danych, m.in. z wyników badania ankietowego wynika, że większość mieszkańców gminy stanowi ludność nierolnicza i parapolnicza choć z pewnością o rolniczym rodowodzie. Mamy tu postać często rodziny 3-pokoleniowej, w której pokolenie starsze, tj. dziadków, zajmuje się z reguły gospodarką rolną, zaś pokolenie młodsze przede wszystkim wykonywaniem pracy zarobkowej lub pozostawaniem na bezrobociu już według kryteriów miejskich. Świadczy o tym także badanie aktywności zawodowej, gdzie wśród młodszej kategorii wiekowej do 35 lat dominują zawody nierolnicze np. pracownik w prywatnej firmie, w instytucji publicznej, przedsiębiorca czy nawet - zatrudniony w „szarej strefie”. Można mówić również o nowej kategorii rolników np. rolników- kupców i handlowców, rolników- rzemieślników prowadzących zakłady usługowe²⁶.

Mimo zróżnicowania wszystkie kategorie uznają wspólnotę interesów, wynikającą z posiadania i prowadzenia w większości gospodarstw rolnych.

²⁶ Wśród zawodów wymienionych w ankiecie są m.in. zawody: pedagog, lekarz, technicy, pracownik administracji, wykształcenie licencjackie i magisterskie: pielęgniarstwo, politolog, socjolog, prawnik, ekonomista, spec. zarządzania i marketingu, bankowości i finansów, geodeta,

9. PODSUMOWANIE I WNIOSKI Z ANALIZ

Do dziś zachowała się w gminie Wiśniowa specyficzna chłopska mentalność charakteryzująca się pewną zamkniętością, nadrzędnością własnego interesu oraz samowystarczalnością. Silne więzi społeczne mieszkańców wiejskiej gminy paradoksalnie stały się hamulcem w rozwoju. W sytuacji, gdy niemal co czwarty mieszkaniec gminy jest klientem pomocy społecznej można już właściwie mówić o niebezpieczeństwie tworzenia się specyficznej subkultury ubóstwa na wielu obszarach gminy. Podstawowe cechy takiego zjawiska ujawniły się tak podczas badania ankietowego, jak i wypowiedzi samych mieszkańców gminy w czasie konsultacji.

- Należy do nich ujawniająca się coraz częściej postawa roszczeniowa klientów pomocy społecznej wyrażająca się biernością zawodową i oczekiwaniem na załatwienie wielu spraw życiowych przez pracownika socjalnego.
- Pracownik socjalny wie, że do domów rodzin korzystających z pomocy społecznej od lat, wybrać się należy z wizytą najlepiej około południa, wtedy to jest największa szansa zastać gospodarzy ubranych. Czasu jest nadmiar i najczęściej spędzany jest przed telewizorem. Kobiety rzadko wychodzą z domu. Potrafią całymi dniami snuć się po mieszkaniu w rozpiętej koszuli nocnej, palić papierosy. Pory dnia odmierza rytmem programu telewizyjnego – oglądają wszystko: seriale, teleturnieje, obrady Sejmu, programy publicystyczne.
- Czasu jest nadmiar i dla mężczyzn żyjących w związkach rodzinnych, ale nie spędzają go w domu, trwała jest tradycja męskiej aktywności poza domem, ściślej - nie jest aktywnością zawodową, ale pewnym jej substytutem. Brak jest jakichkolwiek długofalowych planów zapewniających stabilność zaopatrzenia, dlatego gdy pojawiają się trudności, „niemęską” rzeczą jest udanie się do pomocy społecznej – wysyłają żony.
- Patologiczną formą spędzania czasu, a ta dotyczy głównie samotnych mężczyzn nadużywających alkoholu, jest wystawanie pod sklepami często od wczesnej pory dnia. Pejoratywnie nazywani są żulami, chlorami, kucantami, menelami a najłagodniej pijaczkami i staczami.

Innym czynnikiem strukturalnym według określenia Maxa Schelera jest pojęcie polskiego resentymentu (duchowego zatrucia). To zjawisko powstaje wtedy, gdy określone odruchy społeczne ulegają systematycznie tłumieniu (zaborcy, komunistyczny system totalitarny), powodując sublimację wyrażającą się w uczuciach mściwości, nienawiści, zazdrości i szyderstwa. Zjawisko to w gminie Wiśniowa przejawiało się w wielu wypowiedziach mieszkańców podkreślających tłumienie, wyszydzanie przez innych członków społeczności, wszelkich społecznych czy gospodarczych inicjatyw.

Mając już sporą liczbę danych z inwentarza zasobów gminy, badania ankietowego, analizy SWOT i zarysowania możliwych potencjalnych strategii rozwoju gminy, możemy skrótowo podsumować i wyciągnąć wnioski potrzebne dla określenia priorytetów strategii a także dla sformułowania misji rozwoju społecznego gminy.

Można narazić się na zarzut odrywania spraw dzieci i młodzieży od problemów rodzin, z których pochodzą. Należy jednak stwierdzić, że na reedukację starszego pokolenia (np. w kwestii konieczności zdobywania wykształcenia), jest już za późno. Zresztą w ostatnich latach na wsi, generalnie nie obserwuje się już postaw niechętnych wykształceniu. Znacznie częściej mamy raczej do czynienia z bezradnością rodziców, których z powodów materialnych po prostu nie stać na posyłanie dzieci do szkół.

Uzasadnione wydaje się prowadzenie polityki przyciągającej kapitał na obszar gminy, aniżeli sprzyjanie migracjom młodych wykształconych ludzi, które nie przyczyniają się z pewnością do jej rozwoju. Współcześnie o rozwoju ekonomicznym decyduje kapitał ludzki (wiedza i kwalifikacje), a nie trzymanie się „na siłę” starych metod gospodarowania. Uznać zatem należy, że **pierwszym priorytetem powinien być nacisk na kształcenie młodzieży**. Realizacja tego priorytetu nie pozwoli na marginalizację i frustrację ludzi młodych, wchodzących na rynek pracy. Jedną z metod przeciwdziałania musi być stymulowanie jak najdłuższego kształcenia (np. przez system stypendialny), co spełniałoby cel podwójny: dawało lepsze przygotowanie oraz „przetrzymywałoby” część młodych w szkołach zamiast na zasiłku dla bezrobotnych²⁷.

Potencjalny rozwój gospodarstw produkcyjnych, farmerskich dotyczyć będzie prawdopodobnie końca okresu 7-letniej strategii, a związany będzie z możliwością koncentracji ziemi po upadku gospodarstw małych. Dlatego warto wykorzystać naturalne

²⁷ Halamska M. *Obecne i przyszłe zróżnicowanie regionalne wsi* (w:) Kolarska-Bobińska L, Rosner A, Wilkin J, *Przyszłość wsi polskiej. Wizje, strategie, koncepcje.*, Warszawa 2001 s. 57

walory gminy predestynujące je w kierunku rozwoju rolnictwa ekologicznego. Tym bardziej, że w połączeniu z rozwojem agroturystyki traktowanej także priorytetowo, stworzyć można **szansę na uznanie gminy Wiśniowa za obszar nie tylko czysty ekologicznie, ale wykorzystując unikalne walory gminy, za atrakcyjny turystycznie**. To stanowić będzie podstawę przyciągnięcia kapitału z zewnątrz.

Realnie oceniając trzeba stwierdzić, że wielu bezrobotnych, zwłaszcza ludzi starszych do końca życia pozostanie klientami opieki społecznej, chyba, że zorganizowana praca przyjdzie do nich (np. w gospodarstwach ekologicznych). Roboty publiczne nie są rozwiązaniem, gdyż najczęściej nie służą trwałej aktywizacji zawodowej, rotacyjnemu rozkładowi kosztów utrzymania tych osób między roboty publiczne a zasiłek dla bezrobotnych. W programie pomocy dla gospodarstw należy szczególny nacisk położyć na doradztwo, jednak ukierunkowane zupełnie inaczej. Wielu współczesnym mieszkańcom gminy brak przede wszystkim wiadomości na temat zachowań na rynku, dopasowania swojej produkcji, usług do jego potrzeb, najbardziej racjonalnego zarządzania zasobami gospodarstwa, prowadzenia rachunkowości, od czego zależą przecież wspólnotowe subwencje.

Przeciwdziałanie międzygeneracyjnej transmisji biedy jest bezwzględna koniecznością dla polityki społecznej w gminie. Strategia, w tym aspekcie musi być realizowana już od momentu przyjścia na świat dziecka w ubogiej rodzinie, poprzez system wspierania rzeczowego i usługowego dla dzieci (bezpłatny dostęp do przedszkola, dożywianie w szkole i dostęp do opieki zdrowotnej za pośrednictwem szkoły), wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w wyniku wczesnego diagnozowania deficytów rozwojowych, wprowadzenie obowiązkowych lekcji wyrównawczych dla dzieci z deficytami edukacyjnymi

Pracownicy oświaty, służby zdrowia, policji, pomocy społecznej muszą przyjąć obowiązek – działając w ramach zespołów interdyscyplinarnych – identyfikowania zagrożeń dotyczących dzieci i młodzieży w gminie i natychmiastowego reagowania na nie.

Należy zwrócić uwagę na skutki społeczne długotrwałego braku pracy i związanej z tym biedy. Jednym z tych skutków jest odwrócenie ról związanych z płcią; zmiana pozycji głowy rodziny – z tradycyjnie męskiej na kobiecą. W kategoriach biedy chronicznej to kobieta staje się *de facto* głową rodziny, zapewnia jej byt, zdobywa niezbędne pieniądze (niekiedy wraz z dziećmi, rzadziej z niepracującymi mężami) podejmują sezonowe prace, stanowiące niekiedy podstawę bytu rodziny: zbierają grzyby, jagody, zioła na sprzedaż,

podejmują się każdej dorywczej pracy. Do kobiet należą inne sposoby zdobywania potrzebnych środków: pożyczanie pieniędzy, gdy ich zabraknie, kupowanie na kredyt i negocjowanie spłaty długu, zwracanie się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej czy organizacji charytatywnych. Do nich też należy takie gospodarowanie ograniczonymi zasobami, aby zaspokoić bieżące potrzeby rodziny. Kobiety najczęściej „trzymają kasę” dysponują pieniędzmi, co jednak w warunkach niedostatku nie tyle jest świadectwem władzy, co trudnym odpowiedzialnym i wyczerpującym obowiązkiem. W zmaganiu się z biedą kobiety są często osamotnione. Ich mężowie pracują gdzieś dorywczo bądź szukają pracy, albo też nie pracują i nie szukają pracy, tylko piją. Nadużywanie alkoholu, a w ślad za tym przemoc i złe stosunki rodzinne to niewątpliwie korelaty biedy, zwłaszcza długotrwałej, chronicznej²⁸.

Kolejny problem to zmiana relacji między pokoleniami: ludzie starsi ze swych rent i emerytur utrzymują niekiedy całe rodziny dorosłych już dzieci, świadczą pomoc finansową dorosłym, niepracującym synom i wnukom, nie licząc na wzajemność w jakiegokolwiek postaci. To zjawisko finansowego wykorzystywania wręcz ludzi starych wydaje się coraz bardziej wyraźne i świadczy o zmieniających się wzorach kulturowych i przewartościowaniu takich zasad jak pomoc starszym i słabszym²⁹.

Trudno przewidzieć, jakie dalsze konsekwencje społeczne w sferze wzajemnych stosunków między członkami rodzin, ale i w społeczności gminy, będą miały sygnalizowane tutaj problemy. Należy jednak mieć świadomość, że **rozwiązywanie problemów społecznych w dużej mierze zależy i zależeć będzie jednak od samych mieszkańców gminy Wiśniowa.**

²⁸ Tarkowska E. *Co się dzieje z moralnością w warunkach ubóstwa*, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, 2005.s.3

²⁹ Op. cit s. 4

10. MISJA POLITYKI SPOŁECZNEJ W GMINIE WIŚNIOWA

Misja polityki społecznej

Misja wskazuje naczelny cel polityki społecznej w gminie Wiśniowa, wokół którego powinny koncentrować się działania lokalnych instytucji publicznych, środowisk i organizacji społecznych. Misja powinna w pełni oddawać aspiracje mieszkańców i stanowić czynnik integracji lokalnej społeczności wokół zasadniczych spraw służących długofalowemu rozwojowi społecznemu gminy. Misja to przesłanie będące podstawą podtrzymywania istniejących i tworzenia nowych, silnych więzi społecznych pomiędzy mieszkańcami gminy oraz ich różnymi reprezentacjami. W wyniku prac warsztatowych w gminie Wiśniowa wypracowano następującą Misję polityki społecznej:

Aktywizacja środowisk lokalnych, budowanie publicznych służb społecznych, jak i rozwój sektora organizacji pozarządowych zasadą polityki integracji społecznej gminy Wiśniowa dla zapobiegania zjawiskom wykluczenia społecznego.

11. PRIORYTETY, CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I ICH REALIZACJA

Po uzyskaniu akceptacji społecznej wizji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wiśniowa, do której będzie dążyć społeczność lokalna w wyniku wdrażania strategii oraz po przeprowadzeniu diagnozy przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów operacyjnych i kierunków działań strategicznych (zadań).

Sytuacja gospodarcza, globalizacja kultury, spadek aktywności społecznej, narastanie problemów wśród dzieci i młodzieży oraz problemy wychowawcze rodziny wywołane trudnościami adaptacyjnymi młodego pokolenia nakazują przyjęcie **jako priorytetu strategicznego gminnej polityki społecznej**

DZIECI i MŁODZIEŻ

Z kolei zjawiska społeczne:

- kryzys rodzin, przejawiający się rozluźnieniem lub rozpadem więzi, zwiększająca się liczba rodzin niewydolnych wychowawczo, patologizacja życia rodzinnego i demograficzne:
- starzenie się społeczeństwa, ujemny przyrost naturalny, spadek umieralności i wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym przemawiają za przyjęciem kolejnych dwóch **priorytetów zadaniowych:**

RODZINY Z DZIEĆMI

OSOBY STARSZE

Uwzględniając natomiast dokonaną diagnozę problemów społecznych w gminie oraz w oparciu o analizę SWOT zidentyfikowano dominujący w gminie problem, jakim jest:

UTRWALONE BEZROBOCIE

Cele strategiczne, operacyjne i kierunki działań strategicznych (zadania) w odniesieniu do priorytetu strategicznego oraz priorytetów zadaniowych określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna i wychowanie.
2. Zdrowie i sprawność.
3. Pomoc społeczna.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT wyznaczono następujące cele strategiczne dla obszarów:

Edukacja publiczna i wychowanie

Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy

Zdrowie i sprawność

Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu

Pomoc społeczna

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców

Osiągnięcie tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów operacyjnych w poszczególnych latach.

EDUKACJA PUBLICZNA I WYCHOWANIE

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków rozwoju kapitału ludzkiego opartego na wiedzy.

CELE OPERACYJNE:

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej,
- wyrównywanie szans rozwojowych.

PROBLEM

Społeczność lokalna słabo zmotywowana do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, słaby dostęp do edukacji multimedialnej, słabo rozwinięta pomoc psychologiczna i pedagogiczna, brak oferty dla osób starszych.

DZIECI I MŁODZIEŻ

ZADANIA

1. Stała modernizacja bazy oświatowej i placówek kulturotwórczych.
2. Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.
3. Rozwijanie/wspieranie bazy materialnej, intelektualnej i organizacyjnej służącej wdrażaniu idei społeczeństwa informacyjnego, w tym przede wszystkim wprowadzania/wykorzystywania technik informatycznych i INTERNETU w dydaktyce.
4. Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych.
5. Uruchomienie klasy na poziomie szkoły podstawowej dla dzieci z problemami emocjonalnymi jako alternatywy dla nauczania indywidualnego.
6. Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego i zawodowego.
7. Wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce połączona z tworzeniem grup edukacyjno-rozwojowych.
8. Wprowadzenie w placówkach oświatowych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego i uczniowskiego.
9. Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
10. Rozwój sieci świetlic środowiskowych – w każdej wsi.
11. Promocja i wspieranie uzdolnionych uczniów.

12. Inicjowanie/premiowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, budowania kreatywności, otwartości i przedsiębiorczości.
13. Poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy.
14. Warsztaty służące nabywaniu umiejętności autoprezentacji i technik poszukiwania pracy oraz uruchamiania własnych przedsięwzięć gospodarczych.
15. Inicjowanie/organizowanie/promocja różnorodnych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu.
16. Organizowanie/wspieranie przedsięwzięć przybliżających dzieciom i młodzieży kulturę wysoką (teatr, filharmonia, klub interesującej książki itp.)
17. Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej).
18. Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie.
19. Przygotowywanie corocznie oferty aktywnego spędzania ferii i wakacji.
20. Edukacja ekologiczna młodego pokolenia.
21. Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.
22. Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.
23. Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji, twórczego radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów.
24. Włączenie w proces edukacji i wychowania lokalnych autorytetów moralnych.
25. Propagowanie idei wolontariatu.
26. Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży pracą władz lokalnych i administracji gminnej, np. organizowanie Dnia Otwartego Urzędu Gminy.
27. Zorganizowanie, adaptacja infrastruktury szkolnej dla stołówek w każdej szkole w gminie.

OSOBY STARSZE

ZADANIA

1. Promocja kształcenia ustawicznego – przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla osób starszych.
2. Organizowanie pokazów/konkursów umiejętności zawodowych seniorów.
3. Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych.
4. Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych.

DZIECI I MŁODZIEŻ

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Stała modernizacja bazy oświatowej i placówek kulturotwórczych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Funkcjonalna baza oświatowa	Oświata
2	Doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i środki dydaktyczne.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
3	Rozwijanie/wspieranie bazy materialnej, intelektualnej i organizacyjnej służącej wdrażaniu idei społeczeństwa informacyjnego, w tym przede wszystkim wprowadzania/wykorzystywania technik informatycznych i INTERNETU w dydaktyce.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
4	Opracowanie i wdrożenie zasad dostępu do usług edukacyjnych różnych grup społecznych.	2008 – 2009	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
5	Uruchomienie klasy na poziomie szkoły podstawowej dla dzieci z problemami emocjonalnymi jako alternatywy dla nauczania indywidualnego.	2011 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Większy dostęp do oświaty Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
6	Zapewnienie dostępu do informacji o możliwościach kształcenia ogólnego	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata

	i zawodowego.				
7	Wczesna diagnoza uczniów z problemami w nauce połączona z tworzeniem grup edukacyjno-rozwojowych	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Większy dostęp do oświaty	Urząd Gminy, Oświata
8	Wprowadzenie w placówkach oświatowych korepetycji w formie wolontariatu nauczycielskiego, uczniowskiego	2008-2014	Bezinwestycyjne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
9	Organizowanie zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
10	Rozwój sieci świetlic środowiskowych.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo, mniej problemów edukacyjnych i wychowawczych dzieci	Urząd Gminy, Pomoc społeczna
11	Promocja i wspieranie uzdolnionych uczniów.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, Fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
12	Inicjowanie/premiowanie/wspieranie projektów dydaktycznych kształcących umiejętności samodzielnego rozwiązywania problemów, budowania kreatywności, otwartości i przedsiębiorczości.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
13	Poradnictwo/informacja na temat oczekiwań pracodawców, potrzeb i możliwości rynku pracy.	2008-2014	Budżet Gminy, Powiatowy Urząd Pracy fundusze pomocowe	Wykształcone społeczeństwo	
14	Inicjowanie/organizowanie/promocja różnorodnych form działań sprzyjających kształtowaniu u dzieci i młodzieży postaw patriotycznych oraz poszanowania dla tradycji, historii oraz dorobku gminy i regionu.	2008-2014	Budżet gminy, Fundusze zewnętrzne	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata Placówki kulturalne

15	Promocja prac młodych twórców (np. konkursy twórczości dziecięcej).	2008 – 2014	Budżet gminy	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Oświata
16	Promocja/wspieranie form spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież, które sprzyjają rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałają nudzie.	2008 – 2014	Budżet gminy, Fundusze organizacji pozarządowych	Wykształcone społeczeństwo, Mniej problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach	Urząd Gminy, Oświata Pomoc społeczna
17	Przygotowywanie corocznie oferty aktywnego spędzania ferii i wakacji.	2008 – 2014	Budżet gminy, Fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
18	Edukacja ekologiczna młodego pokolenia.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa	Urząd Gminy, Oświata
19	Doskonalenie kadry pedagogicznej uwzględniające nowoczesne techniki i potrzeby rozwojowe społeczności lokalnej.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata
20	Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych	Urząd Gminy, Oświata
21	Prowadzenie efektywnych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji psychicznej dzieci, młodzieży	Urząd Gminy, Oświata
22	Organizowanie warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu komunikacji,	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałanie	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Oświata

	twórczego radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania problemów.			patologizacji i marginalizacji	
23	Włączenie w proces edukacji i wychowania lokalnych autorytetów moralnych	2008-2014	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Oświata
24	Propagowanie idei wolontariatu.	2008-2014	Bezinwestycyjne	Wzrost liczby wolontariuszy	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Oświata
25	Pobudzanie zainteresowania dzieci i młodzieży pracą władz lokalnych i administracji gminnej, np. organizowanie Dnia Otwartego Urzędu Gminy.	2008-2014	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata

OSOBY STARSZE

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Promocja kształcenia ustawicznego – przygotowanie i realizacja oferty edukacyjnej dla osób starszych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa	Wykształcone, aktywne, zdrowe społeczeństwo	Oświata, Organizacje pozarządowe
2	Organizowanie pokazów/konkursów umiejętności zawodowych seniorów.	2008 - 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Wykształcone społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
3	Wspieranie różnorodnych form twórczości i ruchu artystycznego osób starszych.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
4	Organizowanie imprez kulturalnych dla osób starszych i wspólnie dla wszystkich grup wiekowych.	2008 -2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe, środki własne organizacji pozarządowych	Aktywne, zdrowe społeczeństwo	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe

ZDROWIE I SPRAWNOŚĆ

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu.

CELE OPERACYJNE

- dobra opieka medyczna,
- dostępne specjalistyczne leczenie,
- profesjonalna profilaktyka.

PROBLEM

Niedostateczna oferta profilaktyczno-korekcyjna, niedostateczna świadomość mieszkańców.

WSZYSZY MIESZKAŃCY

ZADANIA

1. Współuczestniczenie gminy w koordynowaniu usługami medycznymi w celu zwiększenia ich dostępności.
2. Diagnoza potrzeb zdrowotnych i opracowanie programu ich realizacji.
3. Promocja zdrowego stylu życia.
4. Realizacja programów pomocy osobom uzależnionym.

DZIECI I MŁODZIEŻ

ZADANIA

1. Monitorowanie stanu zdrowia, sprawności oraz zachowań zdrowotnych młodego pokolenia.
2. Opracowanie kierunków i programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży.
3. Realizacja zadań z zakresu ochrony zdrowia publicznego (higiena, szczepienia ochronne, epidemiologia, promocja zdrowia itp.).
4. Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.
5. Wspieranie działań promujących zdrowy styl życia.
6. Realizacja programów promocji zdrowia dla uczniów – preferencja dla wad postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia.
7. Promocja/realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania dzieci i młodzieży na ulicy/drodze, w domu, podczas zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi (atrakcyjne zabawowo-konkursowe formy realizacji).
8. Tworzenie/realizacja programów profilaktyki próchnicy dla dzieci i młodzieży.
9. Monitorowanie problemów uzależnień (alkohol, niktyna, narkotyki) wśród dzieci i młodzieży.

10. Kontrola zakazu sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim.
11. Ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami w rodzinie.
12. Prowadzenie pomiaru zasięgu i rodzaju niepełnosprawności wśród dzieci i młodzieży oraz diagnoza dostępności młodego pokolenia do świadczeń i usług rehabilitacyjnych.
13. Opracowanie gminnej bazy danych dzieci niepełnosprawnych.
14. Wspieranie grup samopomocowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych.
15. Podejmowanie działań sprzyjających budowaniu tolerancji i dzieci i młodzieży wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej rówieśników.

OSOBY STARSZE

ZADANIA

1. Organizowanie zajęć gimnastycznych dla osób starszych.
2. Udostępnianie seniorom obiektów rekreacyjnych.
3. Utworzenie kolejnych Klubów Seniora.
4. Wspieranie procesu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej osób starszych (np. pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i organizacjami pozarządowymi (fundacjami) w zakupie urządzeń rehabilitacyjnych dla osób potrzebujących, organizacja systemu usług opiekuńczych dla osób starszych - pomoc sąsiedzka, wolontariat, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych).
5. Dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej i miejsc publicznych dla poruszania się osób starszych i niepełnosprawnych.
6. Rozwój integracji międzypokoleniowej (regularne kontakty osób starszych z młodszym pokoleniem jako jedna z najbardziej efektywnych form integracji społecznej. Osoby starsze, posiadające dużą wiedzę i doświadczenie życiowe mogą być ważnym partnerem, a ich wskazówki cennym drogowskazem na ścieżce życiowej młodych ludzi - prowadzenie zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży przez emerytowanych nauczycieli, organizowanie i uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych).

WSZYSZY MIESZKAŃCY

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Współuczestniczenie Gminy w koordynowaniu usługami medycznymi w celu zwiększenia ich dostępności.	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
2	Diagnoza potrzeb zdrowotnych i opracowanie programu ich realizacji.	2008 – 2009	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
3.	Promocja zdrowego stylu życia.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia.
4.	Realizacja programów pomocy osobom uzależnionym (program wczesnej interwencji).	2008 – 2014	Budżet gminy, budżet państwa	Więcej osób wychodzących z uzależnienia	Urząd Gminy

DZIECI I MŁODZIEŻ

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Monitorowanie stanu zdrowia, sprawności oraz zachowań zdrowotnych młodego pokolenia.	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
2	Opracowanie kierunków i programów ochrony zdrowia dzieci i młodzieży.	2008 – 2014	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
3	Realizacja zadań z zakresu ochrony zdrowia publicznego (higiena, szczepienia ochronne, epidemiologia, promocja zdrowia itp.)	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Służba Zdrowia
4	Realizacja programów z zakresu edukacji zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.	2008 – 2014	Budżet gminy, budżet państwa	Większa świadomość zdrowotna	Urząd Gminy, Służba Zdrowia
5	Promocja zdrowego stylu życia.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia. Oświata

6	Realizacja programów promocji zdrowia dla uczniów – preferencja dla wad postawy, wzroku, uzależnień, prawidłowego żywienia	2008-2014	Budżet gminy, budżet państwa	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Służba Zdrowia, Oświata
7	Promocja/realizacja programów propagujących zasady bezpiecznego zachowania dzieci i młodzieży na ulicy/drodroże, w domu, podczas zabawy, na wakacjach, w kontaktach z innymi ludźmi (atrakcyjne zabawowo-konkursowe formy realizacji).	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Wzrost świadomości mieszkańców	Urząd Gminy, Policja, Oświata
8	Tworzenie/realizacja programów profilaktyki próchnicy dla dzieci i młodzieży	2008-2014	Budżet gminy, budżet państwa	Poprawa zdrowia mieszkańców	Służba zdrowia
9	Monitorowanie problemów uzależnień (alkohol, niktotylna, narkotyki) wśród dzieci i młodzieży	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Policja, Oświata, Pomoc społeczna
10	Kontrola zakazu sprzedaży papierosów i alkoholu nieletnim.	2008-2014	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Policja
11	Ochrona dzieci i młodzieży przed uzależnieniami w rodzinie.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych, przeciwdziałanie przemocy i demoralizacji w rodzinie	Policja, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna
12	Prowadzenie pomiaru zasięgu i rodzaju niepełnosprawności wśród dzieci i młodzieży oraz diagnoza dostępności młodego pokolenia do świadczeń i usług rehabilitacyjnych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
13	Opracowanie gminnej bazy danych dzieci niepełnosprawnych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe
14	Wspieranie grup samopomocowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Powstanie i działalność grup samopomocowych	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe

15	Podejmowanie działań sprzyjających budowaniu tolerancji u dzieci i młodzieży wobec niepełnosprawności fizycznej i intelektualnej rówieśników.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zwiększenie tolerancji	Urząd Gminy, Oświata, Służba zdrowia, Pomoc społeczna, Organizacje pozarządowe

OSOBY STARSZE

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1	Organizowanie zajęć gimnastycznych dla osób starszych.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Oświata
2	Udostępnianie seniorom obiektów rekreacyjnych.	2008 – 2010	Budżet gminy, budżet państwa	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy,
3	Utworzenie kolejnych Klubów Seniora.	2008 – 2014	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne, fundusze pomocowe	Poprawa zdrowia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna, organizacje pozarządowe
4	Wspieranie procesu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej osób starszych (np. pomoc w wypełnianiu wniosków o dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i organizacjami pozarządowymi (fundacjami) w zakupie urządzeń rehabilitacyjnych dla osób potrzebujących, organizacja systemu usług opiekuńczych dla osób starszych - pomoc sąsiedzka, wolontariat, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych.	2008 – 2014	Budżet gminy, budżet państwa, fundusze zewnętrzne	Poprawa zdrowia i jakości życia mieszkańców	Urząd Gminy, Pomoc społeczna
5	Dostosowywanie obiektów użyteczności publicznej i miejsc publicznych dla poruszania się osób starszych	2008 – 2014	Budżet gminy, budżet państwa,	Lepsze funkcjonowanie w środowisku osób starszych	Urząd Gminy, Pomoc społeczna

6	i niepełnosprawnych. Rozwój integracji międzypokoleniowej (regularne kontakty osób starszych z młodszym pokoleniem jako jedna z najbardziej efektywnych form integracji społecznej. Osoby starsze, posiadające dużą wiedzę i doświadczenie życiowe mogą być ważnym partnerem, a ich wskazówki cennym drogowskazem na ścieżce życiowej młodych ludzi - prowadzenie zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży przez emerytowanych nauczycieli, organizowanie i uczestnictwo dzieci i młodzieży w spotkaniach okolicznościowych dla osób starszych).	2008 – 2014	fundusze pomocowe Budżet gminy, fundusze pomocowe	i niepełnosprawnych Integracja społeczna osób starszych	Urząd Gminy, Pomoc społeczna

POMOC SPOŁECZNA

CEL STRATEGICZNY

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności.

CELE OPERACYJNE

- diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych,
- budowa systemu wsparcia na rzecz osób bezrobotnych,
- włączenie pracowników pomocy społecznej w system wsparcia dla osób uzależnionych,
- rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób starszych,
- rozwijanie systemu wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych,
- budowa systemu pomocy rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych i rodzinom dysfunkcyjnym,
- wspieranie rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem i marginalizacją społeczną.
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Ośrodka Pomocy Społecznej.

PROBLEM

Roszczeniowość klientów, niski poziom wykształcenia, bezradność w rozwiązywaniu własnych problemów, wysokie bezrobocie.

ZADANIA

Monitorowanie problemów społecznych w celu podejmowania działań/tworzenia programów odpowiadających na potrzeby osób i rodzin.

1. Utworzenie Klubu Integracji Społecznej dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwłaszcza długotrwale bezrobotnych.
2. Dążenie do pełniejszego zaspokajania potrzeb usługowych osób starszych.
3. Utworzenie kolejnych Klubów Seniora.
4. Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.

5. Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.
7. Świadczenie pracy socjalnej rodzinom problemowym z wykorzystaniem kontraktów socjalnych – priorytet dla rodzin z dziećmi.
8. Dostarczanie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej – priorytet dla rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych.
9. Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz wypoczynku letniego.
10. Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie.
11. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.
12. Współtworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
13. Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
14. Prowadzenie akcji promocyjnych i informacyjnych, uświadamiających mieszkańcom rolę i zasady funkcjonowania pomocy społecznej w gminie – przełamywanie wizerunku „zapomogowego” na rzecz wizerunku instytucji wspierającej, zajmującej się poradnictwem i profesjonalną pomocą (psychologiczną, edukacyjną, prawną itp.).
15. Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej w gminie.
16. Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania (doradztwo, dofinansowanie).

L P.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Monitorowanie problemów społecznych w celu podejmowania działań/tworzenia programów odpowiadających na potrzeby osób i rodzin.	2008 – 2014	Bezinwestycyjne	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Utworzenie Klubu Integracji Społecznej.	2008	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3	Dążenie do pełniejszego zaspokajania potrzeb usługowych osób starszych.	2008-2014	Budżet gminy	Poprawa funkcjonowania osób starszych w środowisku	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
4	Tworzenie kolejnych Klubów Seniora.	2008 - 2014	Budżet gminy	Poprawa aktywności społecznej i zawodowej osób starszych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
5	Inicjowanie powstania i wspieranie rozwoju grup samopomocowych osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin.	2008-2014	Bezinwestycyjne	Powstanie i działanie grup samopomocowych	Urząd Gminy
6	Prowadzenie poradnictwa dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, np. pomoc w pozyskiwaniu środków PFRON, ułatwianie kontaktu z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych itp.	2008 - 2014	Bezinwestycyjne	Poprawa warunków mieszkaniowych osób niepełnosprawnych; Poprawa funkcjonowania społecznego osób niepełnosprawnych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe

7	Świadczenie pracy socjalnej rodzinom problemowym z wykorzystaniem kontraktów socjalnych – priorytet dla rodzin z dziećmi.	2008-2014	Bezinwestycyjne	Zwiększenie aktywności, poziomu samodzielności oraz kompetencji wychowawczych rodziców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
8	Dostarczanie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej – priorytet dla rodzin z dziećmi, w tym wielodzietnych.	2008-2014	Budżet gminy	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
9	Zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich posiłków w szkole, wyposażenia w podręczniki i przybory szkolne oraz wypoczynku letniego.	2008 -2014	Budżet gminy, budżet państwa	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Budowanie systemu oparcia społecznego dla rodzin żyjących w ubóstwie.	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
11	Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, Bankiem Żywności, związkami wyznaniowymi, Kościołem w zakresie wspierania rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych.	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
12	Współtworzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	2008-2014	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Zwiększenie liczby placówek	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

13	Przygotowanie i realizacja programów pomocowych i interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2008-2014	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
15	Pomoc mieszkańcom w poprawie warunków zamieszkania (doradztwo, dofinansowanie).	2008-2014	Budżet gminy, Budżet państwa, fundusze pomocowe	Poprawa warunków zamieszkania mieszkańców	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
16	Prowadzenie akcji promocyjnych i informacyjnych, uświadamiających mieszkańcom rolę i zasady funkcjonowania pomocy społecznej w gminie – przełamywanie wizerunku „zapomogowego” na rzecz wizerunku instytucji wspierającej, zajmującej się poradnictwem i profesjonalną pomocą (psychologiczną, edukacyjną, prawną itp.).	2008-2014	Budżet Gminy, środki zewnętrzne	Zmiana w postrzeganiu pomocy społecznej	Ankieta
17	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej w gminie.	2008-2014	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

PRIORYTET ZADANIOWY

RODZINY Z DZIEĆMI

CEL STRATEGICZNY

Tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu rodziny.

CELE OPERACYJNE

- wspieranie rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- promocja idei integracji i solidarności międzypokoleniowej,
- tworzenie warunków do organizowania aktywnego wypoczynku rodzinnego,
- tworzenie systemu pomocy rodzinom wielodzietnym

PROBLEM

Niska aktywność rodzin w zaspokajaniu własnych potrzeb, rosnąca liczba rodzin, szczególnie wielodzietnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

ZADANIA

1. Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.
2. Organizowanie zajęć szkoleniowo-warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.
3. Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym.
4. Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
5. Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych.
6. Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.

7. Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.
8. Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin wielodzietnych.
9. Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.
10. Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.

L P.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \\ MINIMUM REALIZACYJNE	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Diagnoza i monitorowanie warunków i jakości życia rodzin w gminie.	2008- 2014	Budżet gminy, fundusze zewnętrzne	Opracowanie raportu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
2.	Organizowanie zajęć szkoleniowo-warsztatowych pogłębiających wiedzę rodziców na temat rozwoju dzieci i młodzieży.	2008	Budżet Gminy, fundusze pomocowe, fundusze organizacji pozarządowych	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej Oświata
3	Tworzenie i realizacja programów skierowanych do rodzin w kryzysie psychicznym, emocjonalnym i wychowawczym	2008-2014	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
4	Budowanie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.	2004-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
5	Wzmacnianie potencjału tkwiącego w rodzinie poprzez działania mające na celu pogłębianie więzi wewnątrzrodzinnych.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
6	Wspieranie działań służących propagowaniu idei pomocy w rodzinie, sprawiedliwego podziału zadań, zwłaszcza opieki nad potrzebującymi wsparcia.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Gminny Ośrodek Pomocy Społeczne, Organizacje pozarządowe
7	Organizowanie/wspieranie otwartych, plenerowych imprez kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych o charakterze rodzinnym i integracyjnym.	2008 - 2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Gminny Ośrodek Pomocy Społeczne, Organizacje pozarządowe Ośrodek Kultury

8	Opracowanie i realizacja programów szkoleń z zakresu planowania budżetu domowego skierowanego do rodzin wielodzietnych.	2008-2014	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zwiększenie aktywności, poziomu samodzielności oraz kompetencji wychowawczych rodziców	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
9	Preferencje w przyjmowaniu dzieci pochodzących z rodzin wielodzietnych na obozy, kolonie organizowane przez parafie, organizacje pozarządowe itp.	2008-2014	Budżet gminy	Pełniejsze zaspokojenie potrzeb rodzin	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Inicjowania powstawania grup samopomocowych rodziców rodzin wielodzietnych.	2008 -2014	Bezinwestycyjne	Powstanie i działanie grup samopomocowych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

PROBLEM SPOŁECZNY

BEZROBOCIE

CEL STRATEGICZNY

Promowanie zatrudnienia i przedsiębiorczości.

CELE OPERACYJNE

- tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy
- zmniejszenie poziomu i społecznych skutków bezrobocia w gminie

PROBLEM

Wysokie bezrobocie, niski poziom wykształcenia mieszkańców gminy, mała aktywność zawodowa.

ZADANIA

1. Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.
2. Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.
3. Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.
4. Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób, które wcześniej były bezrobotne.
5. Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.
6. Monitorowanie wykształcenia i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy.
7. Propagowanie działań opierających się na wolontariacie.
8. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.

9. Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z Ośrodkiem Kultury w Wiśniowej.
10. Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.
11. Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.
12. Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.
13. Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.
14. Organizacja kierunkowych kursów zawodowych (w tym z zakresu rolnictwa ekologicznego)
15. Organizacja we współpracy z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.
16. Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
17. Realizacja programu prac społecznie użytecznych.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLĄDY	WSKAŹNIKI OSIĄGANIA CELU \ MINIMUM	ŹRÓDŁA DANYCH
1.	Opracowanie i regularne aktualizowanie przez samorząd gminnego „Przewodnika dla osoby rozpoczynającej działalność gospodarczą”.	2008-2014	Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy organizacje otoczenia biznesu, pracodawcy i organizacje pracodawców
2.	Organizacja corocznych konkursów na najlepsze przedsiębiorstwo oraz najlepszy produkt gminy z nadawaniem tytułu przez wójta gminy.	2008-2014	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy
3.	Organizacja szkoleń i doradztwa dotyczącego zakładania własnego biznesu.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Realizacja zadania	Urząd Gminy, PUP, przedsiębiorcy i organizacje przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, Urząd Skarbowy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych
4.	Wprowadzenie ulg w opłatach za wpis do ewidencji działalności gospodarczej dla osób, które wcześniej były bezrobotne	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Budżet gminy	Liczba osób rozpoczynających działalność	Urząd Gminy
5.	Wspieranie wprowadzania do gimnazjum i szkoły podstawowej autorskich programów z zakresu kształtowania cech przedsiębiorczych realizowanych w formie różnorodnych zabaw, konkursów, gier symulacyjnych i warsztatów.	2008-2014	Budżet gminy, sponsorzy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy i organizacje pracodawców

6	Monitorowanie wykształcenia i kwalifikacji młodych ludzi z terenu gminy.	2008-2014	Budżet gminy	Opracowanie raportu	Urząd Gminy, PUP, pracodawcy i organizacje pracodawców
7	Propagowanie działań opierających się na wolontariacie	2008-2014	Środki zewnętrzne	Wzrost liczby wolontariuszy	Urząd Gminy, PUP, przedsiębiorcy, OPS
8	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie organizowania umów pomiędzy młodymi mieszkańcami gminy a pracodawcami – zdobywanie doświadczenia zawodowego.	2008-2014	Fundusz pracy, fundusze pomocowe	Liczba zawartych umów	Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Gminy
9	Organizowanie pracy i edukacji osób młodocianych np. przy współpracy z OHP.	Działania w miarę zidentyfikowanych możliwości	Środki własne przedsiębiorców, Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba osób podejmujących pracę i kontynuujących edukację	PUP, przedsiębiorcy, Ośrodek Pomocy Społecznej
10	Wspieranie kobiet w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, np. poprzez współfinansowanie systemu opieki na dzieckiem, organizacji pomocy domowej etc.	2008-2014	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zatrudnionych kobiet	Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, organizacje kobiece, organizacje pozarządowe
11	Organizacja spotkań integracyjnych i motywacyjnych dla kobiet z pracodawcami i kobietami-przedsiębiorcami oraz prowadzenie warsztatów aktywizujących.	2008-2014	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy, Powiatowy Urząd Pracy, pracodawcy i organizacje pracodawców, organizacje kobiece, Ośrodek Pomocy Społecznej

12	Systematyczne badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych.	2008-2014	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe, Budżet Gminy	Opracowywanie raportów	Urząd Gminy, PUP, firmy szkoleniowe, pracodawcy
13	Wdrażanie umów w zakresie szkoleń pomiędzy Powiatowym Urzędem Pracy, bezrobotnym i pracodawcą jako efektywnej formy współpracy, umożliwiającej zaspokojenie potrzeb osób poszukujących pracy oraz firm poszukujących odpowiednio przeszkolonego pracownika.	2008-2014	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba zawartych i zrealizowanych umów	Urząd Gminy Powiatowy Urząd Pracy
14	Organizacja kierunkowych kursów zawodowych.	2008-2014	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników kursów	PUP Urząd Gminy, jednostki szkoleniowe, pracodawcy
15	Organizacja we współpracy z pracodawcami prac krótkoterminowych (np. na zastępstwo, wolontariat) dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, bezrobotnych i poszukujących pracy.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Fundusz Pracy, Fundusze pomocowe	Liczba osób podejmujących prace	Powiatowy Urząd Pracy
16	Organizacja warsztatów i szkoleń aktywizujących dla osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Działania w miarę zidentyfikowanych potrzeb	Fundusz Pracy, fundusze pomocowe	Liczba uczestników warsztatów	Ośrodek Pomocy Społecznej, pracodawcy i organizacje pracodawców
17	Realizacja programu prac społecznie użytecznych.	2008-2014	Fundusz Pracy Budżet gminy	Pełna realizacja zadania	Urząd Gminy Powiatowy Urząd Pracy, Ośrodek Pomocy Społecznej

PROCES AKTUALIZACJI STRATEGII

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, lecz w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Pamiętać jednak należy, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków strategii.

Ze względu na zmieniające się - czasem trudne do przewidzenia - uwarunkowania zarówno wewnątrz gminy, jak i w jej otoczeniu, modyfikacjom poddaje się zapisy w części operacyjnej strategii. Najlepszą metodą wydaje się być weryfikacja dokonywana w procesie społecznym dwukrotnie podczas okresu jej funkcjonowania. Pamiętać jednak należy o konsekwentnym dążeniu do realizacji priorytetów oraz celów strategicznych, te bowiem elementy strategii zmianom i modyfikacjom nie powinny być poddawane.

Podstawowym warunkiem realizacji strategii jest stworzenie odpowiednich form i mechanizmów zarządzania tym dokumentem. Celowe jest więc powołanie przez wójta gminy Zespołu Koordynacyjnego ds. Wdrażania i Realizacji Strategii.

Oceny realizacji strategii dokonywać winna Rada Gminy na podstawie corocznego sprawozdania przygotowanego przez Zespół.

- **Harmonogram**

Harmonogram musi uwzględniać preferencje partnerów oraz wszystkie bariery, których pokonanie może odwlekać zakończenie działań.

1. pierwszy etap przygotowawczy – mobilizacja sił i środków, operacjonalizacja celów, ustalenie zasad współpracy z partnerami, ustalenie liderów i osób odpowiedzialnych,
2. drugi etap działanie – bezpośrednia realizacja celu,
3. trzeci etap – porównanie działania i jego celu z osiągniętymi rezultatami według wcześniej przewidzianych i przyjętych wskaźników.

- **Preliminarz**

Każde działanie pociąga za sobą wydatki. Sposoby finansowania strategii pochodzą albo ze środków na statutową, ustawową działalność instytucji lub ze środków dodatkowych, przeznaczonych na konkretny program.

- **Ocena efektu końcowego i jego promocja**

Ocena, czy osiągnięto cel i w jakim stopniu, jest potrzebna i tym, którzy realizowali strategię, i otoczeniu. Efekt działań musi być porównany z sytuacją wyjściową.

Osiągnięcie celu operacyjnego pociągać powinno za sobą pytanie: co dalej? Jak utrzymać stan, który się osiągnęło? Jak go umacniać i rozwijać? Niezbędne, więc w ostatnim etapie oceny strategii jest określenie rekomendacji na przyszłość. Osiągnięciu celu powinna towarzyszyć jego promocja. Gdy jej nie ma, społeczność nie wie, że cel został osiągnięty, a to wywołuje wyraziste, negatywne skutki.

- **Profilaktyka**

Problem biedy nie może być traktowany jako zadanie administracyjne, do wykonania którego powołany jest wyłącznie Gminny Ośrodek Pomocy. W gminie Wiśniowa ludzie nauczyli się żyć biedą i bezrobociem i wszystkie służby społeczne w Gminie muszą przyjąć do wiadomości fakt, że bieda w ogóle, a wśród dzieci i młodzieży w szczególności, jest nie dającym się zbagatelizować złem, ponieważ zagraża rozwojowi, a przez to ogranicza kapitał ludzki.

Profilaktyka – eliminowanie społecznego wykluczenia dzieci i młodzieży i stwarzanie im wszelkich możliwości do społecznej integracji, a więc niedopuszczenie do kulturowego dziedziczenia biedy, musi być traktowane jako wyzwanie dla elit samorządowych gminy.